

Türk Diş Hekimliğinde 57 Yıllık Öncü Bir İsim ve Onun Arşivine Ait Resimler, Kitap Kapakları*

A Leading Name in Turkish Dentistry for 57 Years and Pictures, Book Covers of His Archive

Seçil Özçiftçiⁱ, Çağatay Üstünⁱⁱ

ⁱArş. Gör., İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik AD., <https://orcid.org/0000-0002-7320-961X>

ⁱⁱProf. Dr., Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik AD., <https://orcid.org/0000-0001-7834-6616>

ÖZ

Türk diş hekimliği tarihinde, 57 yıllık akademik hayatında, pek çok konuda çalışma yaparak bilimsel eserler yazmış Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan'ın farklı bir yeri vardır. Diş hekimliğinin ülkemizdeki akademik gelişim süreçlerinde etkin rol alarak, bugünlere gelmesine katkı sağlamış bu şahsiyetin yaşam öyküsü hakkında farklı periyodiklerde yazılmış makalelere rastlamak mümkündür. Ancak bu kez Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan'ı biraz daha geniş tanıtmaya olanak sağlayan ve tarihsel değeri olan yeni materyalleri kapsayan bilimsel bir çalışma hazırlanmıştır. Halen hayatta olan oğlu, diş hekimi Doç. Dr. Yalçın İsmail Gürkan, 2018 yılında babasıyla ilgili yeni bilgileri içeren dokümanların bir kopyasını Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı arşiviyle paylaşmıştır. Yeni bilgiler içeren bu kaynakların, bilimsel literatürde okuyucuların ve araştırmacıların yararlanması için, yayınlanması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Tıp ve diş hekimliği tarihinin temel amaçlarından olan eskinin yeniye tanıtılması ve doğru bir şekilde nakledilmesi ihtiyacı, mevcut bilginin bilim insanlarına örnek teşkil edecek şekilde sunulmasını ve kayıtlara geçmesini gerektirmektedir. Ülkemizde genel cerrahi alanında hekim olarak tanınan Ord. Prof. Dr. Kâzım İsmail Gürkan'ın kardeşi ve ülkemizde 1964 yılında kurulan ilk diş hekimliği fakültesinin dekanı olması sebebiyle Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan'ın diş hekimliği alanındaki gayreti ve başarıları yadigarlanmalıdır. Sadece diş hekimi olarak değil, aynı zamanda bir besteci ve çalışma alanıyla ilgili tarihsel materyalleri ve kitapları bir koleksiyoner gibi toplayan ve saklayan Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan çok yönlülüğüyle ülkemizdeki ender rastlanılan bir bilim insanıdır. Bu makalede onun yaşam öyküsünün, ona ait nadir resimlerin ve kitap kapaklarının yayınlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suat İsmail Gürkan, Diş Hekimliği, Tarih, Arşiv

ABSTRACT

In his 57 years of academic life in the history of Turkish dentistry, Prof. Dr. Suat İsmail Gurkan who worked on many subjects and wrote many scientific works has a different position. It is possible to come across articles written in different periodicals about the life story of this character, who played an active role in the academic development processes of dentistry in our country and contributed to its current status. However, this time we have prepared a scientific article that provides a wider knowledge of Suat İsmail Gurkan and includes new materials with historical value. In 2018, his son, who is still alive, dentist Assoc. Dr. Yalçın İsmail Gurkan shared a copy of the documents, based on his father permission, containing new information about his father with the department of archives of Ege University Faculty of Medicine, Department of History of Medicine and Ethics. It has emerged that this information, which includes new sources, must be published in the scientific literature for the benefit of readers and researchers. The need to introduce the old generation to the new one and transfer it correctly, which is one of the main purposes of the history of medicine and dentistry, requires it to be presented and recorded in a way that sets an example to the scientists of the future. Because of his being brother of Distinguished Professor Kâzım İsmail Gurkan recognized as a physician in the field of general surgery in our country and his title as dean of the first faculty of dentistry established in our country in 1964, Prof. Dr. Suat İsmail Gurkan's efforts and achievements in the field of dentistry should not be considered to be impossible. Not only as a dentist, but also as a composer and a collector of historical materials and books related to his field, Prof. Dr. Suat İsmail Gurkan is an exceptional scientist in our country with his versatility. In this article, it is aimed to publish his life story and his rare pictures and book covers.

Keywords: Suat İsmail Gurkan, Dentistry, History, Archive

*Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi, 2022;12(2): 218-227

DOI: 10.31020/mutfd.1036911

e-ISSN: 1309-8004, ISSN 1309-761X

Geliş Tarihi - Received: 15 Aralık 2021; Kabul Tarihi - Accepted: 16 Mart 2022

İletişim - Correspondence Author: Seçil Özçiftçi <ozciftcisevill@gmail.com>

Giriş

Ülkemizde ilk diş hekimliği okulu açılıncaya kadar Osmanlı Devleti döneminde dişçilik sanatı cerrahlar ve görgüye dayalı kendi kendini yetiştirmiş kimseler tarafından yapılmaktaydı. Evliya Çelebi (XVII.yy) tarafından İstanbul esnafı arasında dişçi adı ile anılan bir zümre bulunmayıp; dişçiliğin genel olarak cerrahlar tarafından yapıldığı belirtilmiştir. Daha sonraki tarihlerde dişçilik yapabilmek için özel bir belge sorulmaya başlanmış, bu belgeler hastanelerde dişçilik yapan kimseler tarafından kendi yanında çalışanlara verilmiştir. Bu tasdik belgesi ikinci sınıf icazetname adı ile Nezaret-i Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane ve Umur-u Tıbbiye-i Mülkiye tarafından veriliyordu. Bir de Gümüşsuyu Gülhane Seririyat-ı Humayyun'a iki yıl devam edip Kesb-i marifet edenlere verilen küçük cerrahlık belgesi de dişçilik yapmak için yeterliydi. Bir dönem diş hekimliğini meslek olarak seçip yalnız bununla meşgul olan zümrenin yetişmesi şu şekilde olmuştur; Cerrahlar özellikle hastanelerde hastabakıcılıktan ya da tımarcılıktan (pansumancı) yetişmiş kimselerdi. Tımarcılardan özellikle ameliyathanelerde hizmet edip; yeterlilik ve kabiliyet gösterenlere ayrıca asepsi ve antisepsi yöntemlerini öğrenenlere başhekim tarafından cerrahlık belgesi verilir ve bu gibi kimseler orduda sivil olarak yüzbaşı ödeneği ile kendilerine verilen sağlık görevlerini yerine getirirken, olanak dahilinde dişçilik de yaparlardı. Türkiye'de veya yabancı ülkelerde bir diş hekiminin ya da bir dişçinin yanında bir süre çalışarak; ondan pratik bilgi ve diş çekmeyi öğrenmiş kimseler Tıbbiye-i Mülkiye'ye başvurarak hafif bir pratik yoklamadan sonra dişçilik yapmaya izinli olduklarına dair bir belge alırlar, "Permili" adı ile dişçi olarak çalışırlardı. Tıp öğrenimini görmüş ve özellikle cerrahlıkta uzmanlık kazanmış olup da mesleği bırakarak dişçilik yapanlar da vardı, ancak bu gibi kişilerin sayısı azdı. Öte yandan yabancı ülkelerdeki okullarda diş hekimliği öğrenimi gördükten sonra Türkiye'ye gelmiş olan az sayıda gerçek diş hekimleri de bulunmaktaydı.^{1,2}

Doktor Cemil Paşa (Topuzlu) (1866-1958), Fransız cerrah Prof. Dr. Jules-Émile Péan'ın (1830-1898) yanında çalışırken kendi dişlerinin tedavisi için Paris'teki diş kliniklerine girip çıkıyordu. Böylece Fransa'daki modern diş hekimliğini yakından izlemiş, oradaki teknik imkanları görmüştü. Bu klinikleri ve yapılan işleri gördükçe Türkiye'de de modern diş hekimliğini başlatacak bir okulun kurulmasını aklından geçiyordu. Diğer öncü isim Halit Şazi Bey (Köseihal) (1869-1921), Askeri Tıbbiye'yi 1894'de "aliy-ul âlâ" derecesi ile bitirmiş ve yüzbaşı rütbesi ile hekimliğe başlamıştır. Okulda okuduğu sırada cerrahiye merak duymuş ve kendisini bu alanda yetiştirmeye çalışmıştır. O dönem cerrahi hocası Cemil Topuzlu ile yakınlığı bu yıllarda gerçekleşmiş, ardından onun yanında (ameliyat-ı cerrahiye) cerrahi asistanı, 1898'de Askeri Tıbbiye'nin (cerrah-i sağır) yani küçük cerrahi hocası olmuştur. 1907'de binbaşı rütbesine yükselmiş ve 1908'de diş tababetiyle uğraşabilmek için emekliliğini isteyerek görevinden ayrılmıştır. Cemil Topuzlu, Halit Şazi Bey'in Paris'te cerrahi ile ilgilendiğini, ayrıca diş protezi konusunda da ilgili olduğunu, oradaki protez kliniğinde ölçü alma yöntemlerini öğrenmeye çalıştığını biliyordu ve kendisinin gözünden kaçmamıştı. Bu sebeple ilk kez Cemil Topuzlu Türkiye'de de modern diş hekimliğini başlatacak bir okulun kurulması fikrini Halit Şazi Bey'e açmış, Halit Şazi Bey de bu fikre tamamen katılmıştı. Böylece ülkemizde diş hekimliği okulunun kurulması fikri ilk kez İstanbul'da 1909 yılında Emrullah Efendi'nin (1859-1914) Maarif Nazırlığı (Milli Eğitim Bakanlığı) sırasında gündeme gelmişti. Okulun kurulmasında dönemin tıp fakültesi dekanı Doktor Cemil Paşa (Topuzlu) (1866-1958) ve Askeri Tıp Mektebi cerrahi hocası Halit Şazi (Köseihal)'nin (1869-1921) katkılarıyla 22 Kasım 1908'de kurulmuştur.³⁻⁵

O dönem Cemil Topuzlu ile Halit Şazi Bey'in beraber dişçilik okulu açma atılımları Avrupa'nın dahi takdirini kazanmıştır. Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan bir konuşmasında ise Halit Şazi Bey için şöyle demiştir: "Bizler Halit Şazi Bey'i düşündükçe Büyük İskender'in sözünü hatırlıyoruz. "Anam ve babam benim dünyaya gelmeme sebep olmuşlar, fakat beni göklere çıkararak hocamdır." Gerçekten diş hekimliği mesleğine, memleketimize ve insanlığa hizmeti büyüktür." şeklinde belirtmiştir. Kurulan dişçilik okulunun ilk adı Darülfünun-u Osmanî Tıp Fakültesi Eczacı, Dişçi, Kabile ve Hastabakıcı Mektepleri'ydî. Bu üç okulun öğrencileri bazı dersleri beraber görüyorlardı. Yine bu okulların ortak müdürlüğüne 1909-1916 yılları arasında Doktor Mustafa Münif Paşa

(Kocaolçun) (1855-1937) getirilmişti.⁶ Öğrenim süresi o dönemki Fransız mekteplerine benzer üç yıl olarak belirlenmişti. 1933'de üniversite reformunda diş hekimliği ve eczacılık okullarının müdürlükleri ayrılarak diş hekimliği okulu müdürlüğüne Kâzım Esad Devrim (1854-1914) atanmıştır. 1934'te Bonn şehrinde diş hekimliği hocası olarak görev yapan o dönem üniversite reformuyla Almanya'dan ülkemize gelen hocalar arasında olan Ord. Prof. Dr. Alfred Kantorowicz (1880-1962) İstanbul Üniversitesi Diş Hekimliği Protez Kürsüsü'nde çalışmaya başlamıştır. Okulda oluşturduğu sistemli diş hekimliğinin bütün bölümlerinde Amerikan eğitim programlarını uygulamaya başlamış, bu fakültede 1950'ye kadar görevini sürdürmüştür. Daha sonra 11 Temmuz 1964'te İstanbul Diş Hekimliği Okulu, İstanbul Tıp Fakültesi'nden ayrılarak İstanbul Diş Hekimliği Fakültesi haline gelmiştir. Bu yeni fakültenin ilk dekanlığına Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan getirilmiş ve okulun öğretim süresi beş yıla çıkarılmıştır.⁷

Bu bilgilerden hareketle, diş hekimliğini gelişigüzel meslek olmaktan çıkaran, incelik, zariflik ve estetik yetenekler isteyen bir sanata dönüştüren ve mesleğin fakülte seviyesinde eğitim imkânı vermesine katkı sağlayan kişilerden biri olan Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan'ın oğlu Doç. Dr. Yalçın İsmail Gürkan tarafından Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı Arşivi'ne teslim edilen belgelerden yararlanılarak ve aslına uygun şekilde kaynak gösterilerek, bu çalışmada Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan'ın arşivine ait çeşitli belgelerin tanıtılması amaçlanmıştır.

Kısa Yaşam Öyküsü

Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan diş hekimliği tarihinde, diş hekimi, besteci ve yazar olarak farklı bir yere sahiptir. 15 Ocak 1903 tarihinde Trabzon'da doğmuştur. Babası edebiyat ile Fransızca öğretmeni ve Gümrük Başmüdürü İsmail Hakkı Bey, annesi Kurra* Hafızı Emine Veliye Hanım, dedesi Nef'i takma adlı şair Hacibilâlzade Osman Efendi'dir. Kardeşi, 1951-1953 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü görevinde de bulunmuş olan genel cerrah Ord. Prof. Dr. Kâzım İsmail Gürkan'dır.⁸

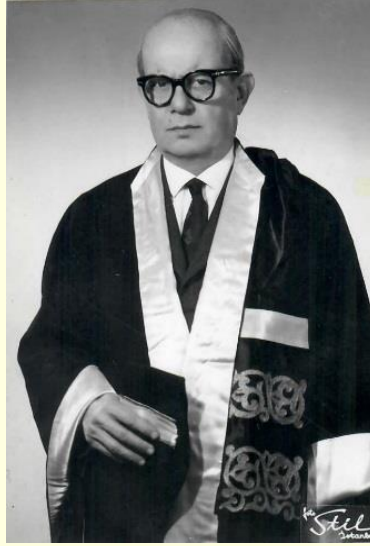
Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan ilköğrenimini 1913 yılında Trabzon'da Cûdi Bey (Zeytinlik) İlkokulu'nda, orta öğrenimini babasının memuriyeti dolayısıyla buldukları Şam'daki Fransız Okulu'nda sürdürdü. Şam'da I. Dünya Savaşı'nda Türklere karşı yapılan kıyımdan ailece kaçarak, orta öğrenimini 1916'da Beyrut'ta Fransız St. Gabriel Lisesi'nde bitirdi. 1917 yılı Kasım ayında Serkis adında Ermeni kökenli bir Osmanlı yük arabacısının üstü açık at arabasıyla Ermeniler'in Anadolu'da uyguladığı kıyımdan kaçıp, ailesiyle İmparatorluk başkenti İstanbul'a göç etti. Lise öğrenimini İstanbul Mercan Lisesi ve Nişantaşı Lisesi'nde tamamladı (1919).⁹

1920-1923 yılları arasında okuduğu Kadırga'daki Darülfünun Tıp Medresesi Dişçi Mektebi'ni "Diş Tabibi" unvanıyla bitirdi. 1923-1924 yıllarında İzmir Karşıyaka'daki özel muayenehanesinde çalıştı. 1924'te İstanbul Dişçi Mektebi'ndeki "Emrazı Esnan ve Ameliyatı Sinniye" (Diş Hastalıkları ve Diş Operasyonları) Kürsüsü'ne asistan oldu. Aynı yıl Sirkeci'de özel muayenehanesini açtı. 1929'da İstanbul Diş Tabipleri Odası Başkanlığı ve Genel Sekreterliği görevini yaptı. Akademik kariyeri yanındaki bu çalışmalarını, 1934'den sonra Taksim'de ve Beyoğlu'nda, 1979'a kadar aralıksız sürdürdü. 1930-1931 yılları arasında Paris'te "Ecole Odontotechnique" de ortodonti, St. Louis Hastanesi'nde stomatoloji, Ağız-Çene-Yüz Cerrahisi ve Protez bölümlerinde çalıştı. Londra'da St. Bartholomie Hastanesi'nde Genel Cerrahi ve Diş Hekimliği Klinikleri'nde incelemelerde bulundu. Türkiye'de gerçekleştirilen 1933 Üniversite Reformu'yla Darülfünun Dişçi Mektebi'nden Tıp Fakültesi Diş Hekimliği Yüksek Okulu'na dönüştürülen Beyazıt'taki okulun (Direktör: Ord.Prof. Dr. Dr. A. Kantorowicz) "Diş Hastalıkları ve Tedavisi Kürsüsünde" (Direktör: Prof.Dr. Kâzım Esat Devrim) "Muavin Profesörlük" (doçent) görevine atandı. 1964 yılı Ağustos ayında okul, tıp fakültesinden ayrılarak bağımsız bir fakülte haline getirildi. Fakültenin ilk dekanlığına Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan atanarak okulun öğretim süresi 5 yıla çıkarıldı.¹⁰⁻¹²

* İbadet maksadıyla çokça Kur'an okuyan, namaz kılan, ayrıca kendilerine verilen görevleri yerine getiren sorumlu kişiler. (<https://islamansiklopedisi.org.tr/kurra> E.T: 28.12.2021).

29 Ekim 1936'da Berhiz Orhan'la evlendi. Bir kızı (Prof. Dr. Emine Elçin Gürkan, Eczacı, doğ.1939) ve oğlu (Doç. Dr. Yalçın İsmail Gürkan, Ağız-Çene Cerrahisi, Diş Hekimi, doğ.1943) oldu. Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan Mayıs 1936'da "Diş Hastalıkları ve Ameliyeleri" isimli kitabını yayınladı. Bu kitap "Diş Hastalıkları ve Tedavisi" ismiyle yedi baskı yapmış ve günümüze kadar diş hekimliği fakültelerinde klasik ders kitabı olarak okutulmuştur.¹³

1940'da hocası Kâzım Esat Devrim'in ölümü üzerine kürsüye direktör seçildi. 1941 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Meclisi Üyeleri'nin oy birliğiyle "Profesörlüğe" ve 1949'da "Türkiye Bilimler Akademisi Üyeliğine" layık görüldü (**Şekil 1**). Öte yandan Uluslararası Periyodontoloji (Periodontoloji) Birliği'nin (ARPA) Türkiye Şubesi Başkanlığı'nı da yapmıştır.

Şekil 1. Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan

Diş-Ağız sağlığı ünitesi yanında, kürsüsünde periodontoloji, endodonti, pedodonti, diş hekimliği radyolojisi bölümleri ve ozon ünitesini kurarak, alanında birçok diş hekimi öğrencisi ve uzman yetiştirdi. 1951'de İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Diş Hekimliği Yüksek Okulu'nda Müdürlük görevinde bulundu. 1966'da okulun İstanbul Üniversitesi Çapa Diş Hekimliği Fakültesi'ne dönüşmesi ve ilk dekanı seçilmesiyle, akademik çalışmalarını, Ekim 1972'den itibaren oradan emekli olana kadar sürdürdü. 1962'de Nişantaşı Özel Diş Hekimliği Yüksek Okulu'nu (sonraki Marmara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi) kurdu, 1980 yılına kadar bu okul ve fakültede kesintisiz müdürlük ve dekanlık, diş tedavisi, periodontoloji, endodonti, pedodonti ve diş hekimliği radyolojisi kürsülerinin direktörlüğünü yaptı. Türkiye'de diş hekimliği alanında radyolojik incelemelerin kullanımına ilişkin olarak 1933 Üniversite Reformu'yla başlanan süreçte, o dönemde tedrisat direktörü olan Ord. Prof. Dr. Alfred Kantorowicz'in isteği doğrultusunda diş hekimliği radyolojisi bölümü tedavi bölümüne bağlanarak Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan bu servise yönetici olarak atanmış ve 1970 yılına kadar bölümü idare etmiştir.¹⁴

1972'de emekli olmasına rağmen İstanbul İktisadî ve Ticari İlimler Akademisi Diş Hekimliği Yüksekokulu'ndan 1979'da ikinci defa emekli olarak meslek yaşamını noktaladı. Prof. Dr. Gürkan, Osmanlı Türkçesi, Fransızca, İngilizce, Almanca, az derecede Arapça ve Farsça bilmekteydi. Meslekî yaşamından emekliliğe ayrılırken törende, kendisinin mesleği dışında vakit geçirebileceği özel merak alanının olduğunu belirtmiştir. Bu açıklaması onun diş hekimliğinin yanında başka uğraşlarının da olduğunu, Türk musikisinin şarkı, ilahi ve marş alanlarında besteleriyle ilgilendiğini göstermektedir. TRT müzik arşivlerinde musiki eserlerinin yer alması bunu ispatlar niteliktedir. Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan'ın "Sağlık Öğütleri Veren Hadisler" başlıklı 1954 yılına ait bir kitabı daha mevcuttur.¹⁵⁻²⁰

Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan, 3 Kasım 1983 tarihinde İstanbul'da vefat etti. Kendisini saygı ve rahmetle anıyoruz.

Sonuç

Bu çalışmada diş hekimliği mesleğinin ülkemizde profesyonel hale dönüşmesinde somut katkıları olan Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan'ın arşivine ait belgelerin bazılarını (**Şekil 4, 5, 6, 18**) tanıtarak, Türk diş hekimliği tarihine katkı sağlamak istenmiştir. Makalede paylaşılan arşiv materyallerinden de (**Şekil 2, 3**) anlaşılacağı üzere Prof. Dr. Gürkan'ın meslek tarihine ilgi duyan ve buna özen gösteren, mesleğine ait farklı eserler yazan, diş hekimliği alanında tarihsel niteliği olan koleksiyonları (**Şekil 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17**) toplayan bir şahsiyet olduğu fark edilmektedir. Mesleğe bakış açısını geliştiren bu tarzının yeni yetişen diş hekimleri tarafından bilinmesinin, meslek tarihi alanında yapılacak yeni çalışmalara katkı ve destek sağlayacağı kanaatindeyiz.

Diş Hekimliğine Ait Kitaplarından Bazılarının Kapak Resimleri

Şekil 2: Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan'ın yazdığı bazı kitaplar ve kapak resimleri-1

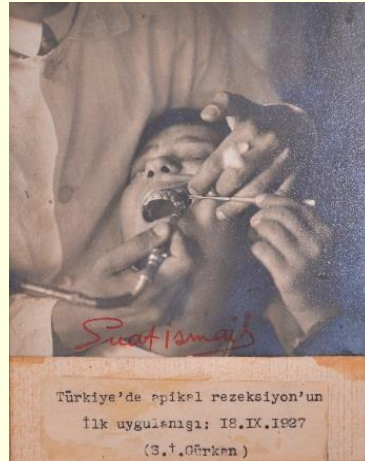
Şekil 3: Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan'ın yazdığı bazı kitaplar ve kapak resimleri-2

Dış Hekimliği Tarihi Koleksiyonuna Ait Bazı Belgeler ve Aletler

Bu bölümde Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan tarafından toplanarak oluşturulmuş koleksiyon arşivinden seçilen bazı belge ve resimler paylaşılmaktadır.

Şekil 4: Türkiye'de 16 adet benzeri bulunan, Suat İsmail Gürkan'a "T.B.M.M. Hükümeti, İstanbul Darülfünun Tıp Medresesi Şubesinden" (bugünkü İstanbul Üniversitesi Dış Hekimliği Fakültesi) verilmiş ve Osmanlı divanî yazısıyla yazılmış (38X49 cm.) Dış Hekimliği diploması.

Şekil 5: 18.09.1927 tarihinde Baş Asistan Suat İsmail Gürkan tarafından kök-ucu (apikal) rezeksiyon operasyonunun Türkiye'de ilk uygulaması.

Şekil 6: 1934 yılında Prof. Suat İsmail Gürkan (en sağda), "İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Diş Hekimliği Yüksek Okulu Diş Hastalıkları ve Tedavisi Polikliniğinde" hasta tedavisi yapmakta olan öğrencilerini denetlerken.

Diş Hekimliği Koleksiyonundan Kesitler

Bu bölümde yer alan resimlerdeki tarihsel materyaller Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan'ın 57 yıllık meslek yaşantısında topladığı koleksiyonuna aittir.

Şekil 7: Elle çevrilerek çalıştırılan amalgam karıştırıcı

Şekil 8: Kapsül biçiminde diş kuronu basma takımı

Şekil 9: Kuron-köprü protezlerinde lehim yapmak için kullanılmış petrol lambası

Şekil 10: Dişleri kan, tükürük gibi sıvılardan kurutmak için kullanılmış üfleme el puarı

Şekil 11: Diş taşları ve plaklarını temizlemek için kullanılan gratuvar

Şekil 12: Diş Hekimliğinde kullanılan bazı ilaçlar (asetik asit, fenol, öjenol gibi) özel kutuları içinde

Şekil 13: Trizmüslü ağız adım adım açmak için kullanılan S.İ. Gürkan'a göre basamaklı ahşap ağız-açan

Şekil 14: Diş kavitesine dolgu maddesi için kullanılan fulvar

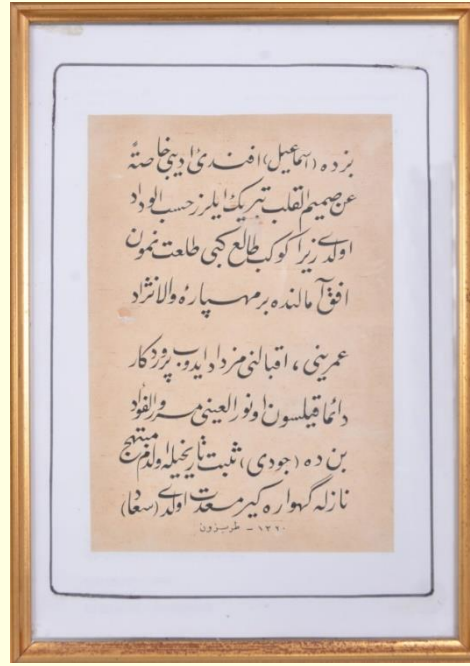
Şekil 15: Kauçuktan üretilmiş alt çene total protezi

Şekil 16: Yerel anestezi yapmak için kullanılan rekor şiringa ve kanülleri

Şekil 17: Dış oymak ya da kesmek için Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan tarafından dış hekimliği öğreniminde 1922-1923 yıllarında kullanılan ayak turu

Şekil 18: Trabzonlu Din Bilgini Cûdi Efendi Tarafından S.İ.Gürkan için ebçed hesabıyla düşürülmüş tarih Trabzon 1320 (1904). Yazı: Hattat B. Kâzım

Bilgi

Çalışmada herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Çalışma daha önce bir kongrede sunulmamıştır. Çalışmayı destekleyen herhangi kurum veya kuruluş yoktur.

Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan'ın yaşamına ve çalışmalarına ilişkin özel belgeleri içeren dokümanları CD ortamında Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Arşivine vererek bu konuda kapsamlı bir çalışma yapmamıza olanak tanıyan Doç. Dr. Yalçın İsmail Gürkan'a teşekkür ediyoruz.

Araştırmacı Katkı Oranı Beyanı

Seçil Özçiftçi: Fikir, tasarım, denetleme, veri toplama veya işleme, analiz veya yorum, kaynak taraması, makalenin yazımı, eleştirel inceleme, kaynaklar ve fon sağlama.

Çağatay Üstün: Fikir, tasarım, denetleme, veri toplama veya işleme, analiz veya yorum, kaynak taraması, makalenin yazımı, eleştirel inceleme, kaynaklar ve fon sağlama.

Kaynaklar

1. Noras Y. Dış Hekimliği Tarihi. Hacettepe Üniversitesi Yayınları. Ankara; 1973
2. Gürkan Sİ. Türk Dış Hekimliği, Dış Hekimliği. Dış Hekimliği Dergisi; 1970
3. Baltacıoğlu AY, Baltacıoğlu İH. Türkiye'de Dış Hekimliği Eğitim ve Öğretimi (1908-1933). Osmanlı Bilimi Araştırmaları XI/1-2 (2009-10).
4. Topuzlu C. Seksen Yıllık Hatıralarım Prof. Dr. Cemil (Paşa) Topuzlu. Topuzlu Yayınları. İstanbul; 2002.
5. Efeoğlu A, Erdemir AD, Öncel Ö. Başlangıçtan Günümüze Dış Hekimliği. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri; 2000.
6. Namal A. Türk Dış Hekimliği Tarihinde Dönüm Noktasındaki Bir İsmi Biyografisine Kısa Bakış: Eczacı, Dişçi, Kabile (Ebe) ve Hastabakıcı Kadın (Hemşire) Mektepleri'nin İlk Müdürü: Prof. Dr. Mustafa Münif Paşa (Kocaolçun) (1855-1937). T Klin J Med Ethics, Law and History 2002;10:302-309.
7. Büyükkaksoy ZC. History of Turkish Dentistry. Diş Tababeti 1935 Okur Kurumu, editör. Diş Tababeti 1935 Yılı Albümü. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi yayını;1935.
8. Bal MA. Trabzonlu Ünlü Simalar ve Trabzon'un Ünlü Aileleri, Gürkan, Suat İsmail. Çatı Kitapları, İstanbul; 2007.

9. Günday M. Türkiye’de diş hekimliğinin öncülerinden Prof. Suat İsmail Gürkan Hayatı ve Eserleri. İstanbul Diş Hekimleri Odası Dergisi 2011;140:50-52.
10. Ceyhun C. Dişçilik ve Diş Hekimliği Üzerine. Diş Hekimliği Dergisi 1976;1(2):113-118.
11. Namal A. Ülkemizin İlk Diş Hekimliği Okulu İstanbul Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi 100. Yıla Armağan, İstanbul Nobel Tıp Kitabevleri; 2008.
12. Albayrak H. Trabzonlu Meşhurlar Ansiklopedisi, Gürkan, Suat İsmail. Vadi Yayınları, Ankara; 2008.
13. Üstün Ç. Prof. Dr. Suat İsmail Gürkan. Nobel Medicus 25 2011;9(1):124-126.
14. Canger EM, Çelenk P. Dünyada ve Türkiye’de Diş Hekimliği Radyolojisinin Gelişimi. Türkiye Klinikleri, J Med Ethics 2005;13:48-54.
15. Yine Şahlandı Türkün Tarihi Baştan Başa- Suat İsmail Gürkan- Rast. <https://divanmakam.com/forum/yine-sahlandi-turkun-tarihi-bastan-basa-suat-ismail-gurkan-rast.38777/> Son erişim tarihi: 28.12.2021
16. Efeoğlu, A. Başlangıçtan Günümüze İ.Ü. Diş Hekimliği Fakültesi. Bilimsel Diş Hekimliğinde 100 Yıl, İstanbul Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, 1908-2008. 2009;1–30.
17. Prof. Suat İsmail Gürkan. Musiki Mecmuası 1958;122:43.
18. http://www.sanatmuziginotalari.com/eser_listesiasp?mode=1&qry=&pg=67 Erişim Tarihi: 28.12.2021.
19. http://trtrnotaarsivi.com/tsm_arama.php Erişim Tarihi: 28.12.2021.
20. Bal MA. Osmanlı’dan Günümüze Trabzonlu Simalar ve Aileler, Gürkan, Suat İsmail. Trabzon Kitaplığı. İstanbul; 2009
21. Hâmûn MB. Kaanuni Sultan Süleyman Devrinde Yazılmış Dişçiliğe Ait El Yazması Kitap. (İntinsah eden Gürkan Sî). Ahmet Sait Matbaası. İstanbul;1974.